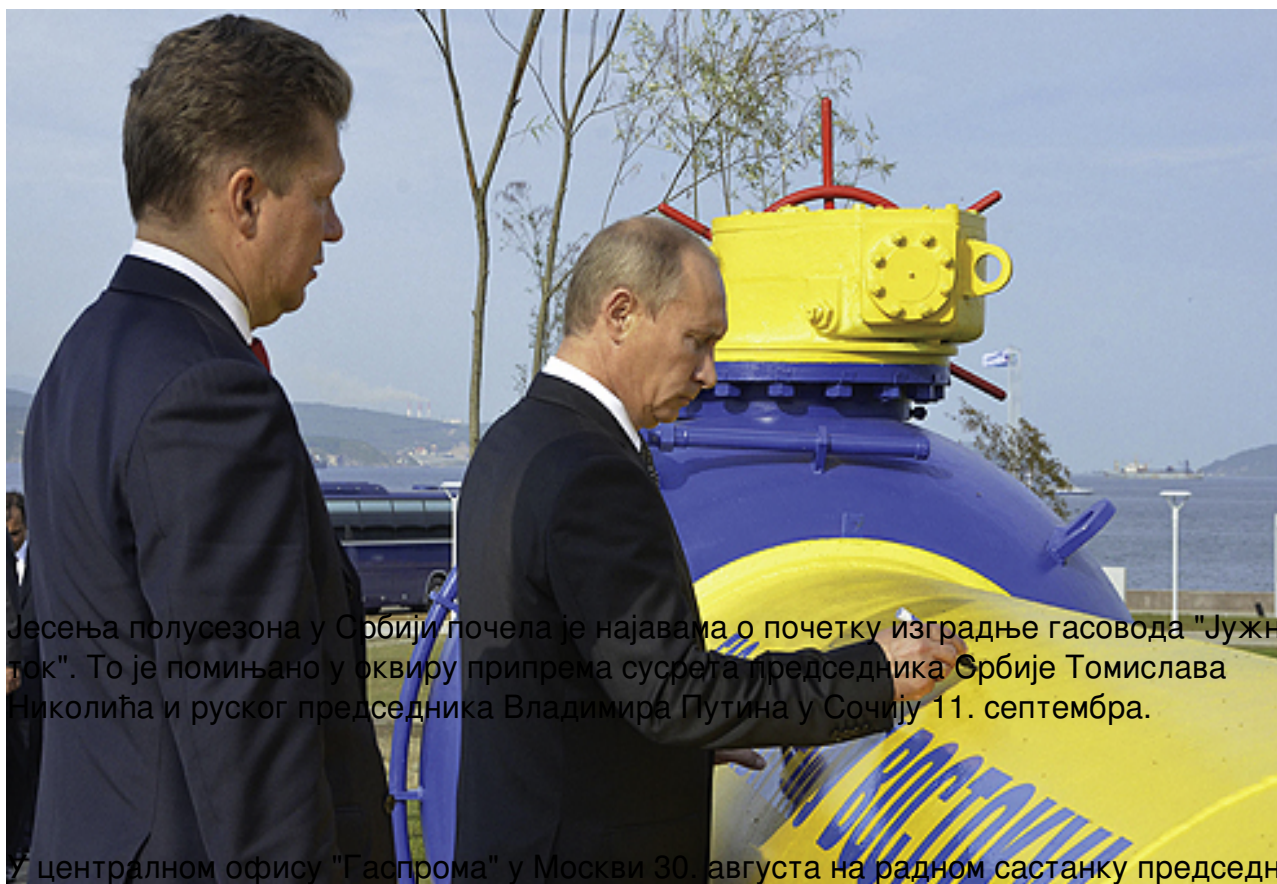

([Време](#))

За децембар се најављују радови на "Јужном току". Да ли смо изгубили корак за прикључак таквим мегапројектима? На челу борда директора Хенинг Фошерау, бивши градоначелник Хамбурга. Дуга замршена историја трговине гасом. Какве ефекте може очекивати Србија

Јесења полусезона у Србији почела је најавом о почетку изградње гасовода "Јужни ток". То је помињано у оквиру припрема сусрета председника Србије Томислава Николића и руског председника Владимира Путина у Сочију 11. септембра.

У централном офису "Гаспрома" у Москви 30. августа на радном састанку председника "Гаспрома" Алексеја Милера и генералног директора "Србијагаса" Душана Бајатовића оцењиван је ток реализације "Јужног тока" на територији Србије.

Након што је у јануару 2008. између Русије и Србије потписан комплексни Међудржавни споразум о пројекту "Јужни ток" и о пројекту "Банатски Двор", у новембру 2009. у Берну у Швајцарској је регистрована заједничка пројектна компанија "South Stream Serbia AG", у којој власнички удео "Гаспрома" износи 51 одсто, а "Србијагаса" – 49.

Пише: Милан Милошевић
четвртак, 06 септембар 2012 10:58

Заједничка предузећа формирана су и у другим земљама кроз које треба да прође "Јужни ток", али тамо је учешће "Гаспрома" мање: У предузећу "South Stream Austria GmbH" удео "Гаспрома" је 50 одсто, као и у предузећу "South Stream Bulgaria AD"; "South Stream Greece S.A.", "South Stream Hungary Zrt"...

У октобру, новембру очекује се финансирање инжењерских, еколошких и извођачких планова за главни пројекат "Јужног тока", а истовремено почињу припреме за извођење регионалних сегмената. Тренутно се обављају инжењерска и геолошка истраживања у оквиру договора заједничке пројектне компаније Конзорцијума "Србијагас" и руског "Гипроспецгаса", најстаријег руског пројектног института специјализованог за гас, основаног 1938.

Агенцији за просторни план предати су неопходни материјали за разраду. Из околине Параћина дошла је вест да на траси гасовода "Јужни ток" техничко извиђање врши Центар за разминурање, да Институт за водопривреду "Јарослав Черни" обавља геолошка испитивања тла на дубини од шест метара, а да Инжењерско технички центар за специјалне радове и експертизе из Санкт Петербурга проверава терен.

Између осталог, задатак је да се с будућег градилишта уклоне евентуална експлозивна средства. У Ростовској области на југу Русије из земљишта су извађене гранате из Другог светског рата, када су тамо почели радови на траси "Јужног тока" на руском делу линије до станице Береговаја и до поморског дела тог гасовода.

Почетак извођачких радова на нашем делу трасе гасовода "Јужни ток" предвиђен је за 11. децембар. Српска страна очекује да Путин тим поводом посети Србију.

У Бугарској гасовод се грана на северни и јужни крак. Јужни крак, кроз Грчку ка југу Италије, градиће се касније, а прво ће се градити северни крак ка Аустрији и Италији, који пролази кроз Србију.

Преко територије Србије гасовод би требало да се пружа у дужини од 411 километара, и да има капацитет од 36 до 41 милијарде кубних метара земног гаса годишње. У првој фази биће постављене цеви капацитета 15 милијарди кубних метара. Пун капацитет "Јужног тока" пројектује се на 63 милијарде кубних метара, а до њега треба да се дође

Јужни ток - део велике енергетске геополитичке игре

Пише: Милан Милошевић

четвртак, 06 септембар 2012 10:58

постепено, изградњом заправо четири цеви гасовода. Из Србије би требало да се једна грана одвоји за Хрватску и за Републику Српску. Руски медији пишу да интересовање за прикључење гасоводу испољавају Македонија и Црна Гора.

У неку руку могло би се рећи да су и пре тог инжењерског и извођачког сондирања терена у Србији започели радови на том мегапројекту. Улагано је у подземно складиште гаса "Банатски Двор". То је исцрпљено извориште гаса на површини око 54 квадратна километра, које је лоцирано 22 км источно од Зрењанина и 44 км од главног гасног разводног чвора за Србију у Госпођинцима, са којим треба да буде повезано.

Након завршетка прве фазе изградње у порозно тло у дубини исцрпљеног гасног поља моћи ће утискивањем да се складишти око 300 милиона кубних метара гаса, а након друге фазе складиште би требало да прими 800 милиона кубика гаса, који се помоћу шест километара дугих бушотинских цеви може вратити у експлоатацију када то затреба. Подземно складиште гаса "Банатски Двор" је са два гасовода повезано и са гасним разводним чвором у Елемиру.

То је важан објекат на траси "Јужног тока" кроз Србију, јер су подземна складишта гаса потребна за обезбеђење континуираног снабдевања потрошача у време неповољних метеоролошких услова. Највеће подземно складиште гаса у Русији, Северноставропољско, такође настало на исцрпљеном лежишту гаса, има капацитет 43 милијарди кубних метара гаса, што би могло да задовољи годишње потребе, на пример, Француске или Холандије.

Српски део "Јужног тока" део је дуже и компликованије стратешко енергетске приче и дуге историје трговине гасом у Европи. Гас је из СССР почео да стиже у Аустрију још 1968, а први велики преговори Москве са западноевропским државама почели су 1969. Те године потписани су уговори с италијанском нафтно-гасном компанијом ЕНИ (итал. "Енте Назионале Идроцарбури") и с немачким концерном "Рухргас".

ТРГОВИНА У ХЛАДНОМ РАТУ: Година 1970-их трговина гасом се регулише уговором између ЕЕЗ-а и СССР у коме се 1973. формира "Сојузгасекспорт", који 1991. улази у састав концерна "Гаспром".

Године 1975. био је закључен тројни уговор између СССР, западноевропских држава (Немачка, Аустрија, Француска) и иранског шаха Резе Пахлавија о изградњи гасовода ИГАТ-ИИ (енгл. "Ираниан Гас Трунклине"), преко кога је гас из иранског поља "Канган" преко Грозног до Ужгорода требало да 1980–1981. почне да се доставља на европска тржишта. Пројекат није био реализован због радикалне смене власти у Ирану и исламске револуције 1979. Видеће се како се и тридесет година касније тешка партија енергетског шаха још увек игра у том региону (видети антрфиле "Набуццо").

Година осамдесетих, захваљујући богатим извориштима гаса у Западном Сибиру, СССР је заменио Иран. У 1980-им извоз совјетског гаса у Западну Европу је знатно порастао, због нафтне кризе, раста цене нафте, претњи тероризма, опште политичке кризе на Блиском истоку.

Распад СЕВ-а (Источноевропски пакт) и СССР 1990. ставио је на дневни ред проблем транзита због тога што је 80 одсто руског гаса ка Западној Европи ишло преко Украјине. У Србију је тај гас долазио из Мађарске.

ГАСНА ВОЈНА: Хронично неплаћање, периодични гасни конфликти, "клириншка цена гаса", несанкционисано присвајање од стране Украјине сировине која иде за Западну Европу, па и нешто што Руси зову "гасни рат с Украјином" из 2006, допринели су да у Русији сазре идеја о неопходности изградње гасовода који би заобишли Украјину. Руско-украјинска гасна криза у јануару 2006. довела је до обуставе снабдевања гасом европских држава, у Европи је побудила расправу о коришћењу енергије као оружја, а у Москви убрзала разраду стратегије за диверсификацију маршрута за транспорт руског гаса заобилажењем Украјине са севера и југа. О тој идеји се почело јавно говорити 2000. године.

Прво је изграђен 1,2 хиљаде километара дуг магистрални гасовода "Северни ток" (Норд Стреам) по дну Балтичког мора између места Виборг и Грајфсвалд. У том конзорцијуму запажено место је заузео бивши немачки канцелар Герхард Шредер.

Капацитет тог гасовода је 55 милијарди кубних метара гаса годишње, који углавном долази с поља Јужно-Рускоје и Штокмановскоје. Гасовод је провучен кроз поморску економску зону Финске, Шведске и Данске. Инвеститори – руско-немачко холандски: "Гаспром" (51 одсто), "Wintershall Holding" (БАСФ), "E. ON Ruhrgas" (15,5), "Гасуније и ГДФ Суез" (9). Изградњи су се супротстављали шведски, фински и пољски еколози, а Естонци, Финци и Швеђани протестују због узнемиравања костију морнара потонулих између 1815. и 1941. Градња је ишла даље. Пројекат је подржало 26 банака, међу којима су биле у Дојче банка и банка Сосијете женерал...

Такви послови ангажују високу технологију: учествовало је много пројектантских и извођачких фирми, међу којима је био и "Ролс-Ројс" који је испоручио гасне турбине. Полуроботизовано полагање цеви, подводно заваривање, тестирање. Неке фирме тврде да је на том послу, уз сву подводну роботiku и сонарну технику било ангажовано тридесетак најбољих кесонских радника на свету.

ЈУЖНИ КОНЗОРЦИЈУМ: Паралелно са "Северним током" Руси су настојали да саставе конзорцијум и за сличан пројекат на југу.

На крају 2011. "Гаспром" је закључио неколико важних уговора о "Јужном току" којима је утицао на судбину конкурентског гасовода "Набуццо", који су форсирани Американци трљајући нос Европљанима да ће постати руска енергетска колонија. У Државној нафтној компанији Азербејџана руски закуп гаса повећан је са 1,5 на 3 милијарде кубних метара у 2012, а од 2013. и преко тог броја. Друго, Русија и Турска су закључиле уговор о доставци две милијарде кубних метара руског гаса.

Уговоре о учешћу у пројекту потписале су Бугарска, Србија, Мађарска, Словенија, Хрватска, Аустрија. У децембру 2011. влада Бугарске је објавила да је гасовод објекат од националног значаја, што заправо значи скраћење административних процедура.

На самом почетку пројекат је био руско-италијански. ЕНИ, који с "Гаспромом" сарађује 40 година, делио је искуство у изградњи гасовода ка Турској. Посао је у делу западне штампе приписиван специјалним везама Берлусконија и Путина, али недавно је у Москви боравио нови италијански премијер, евро-технократа Марио Монти, да удари печат на "Јужни ток".

Пише: Милан Милошевић
четвртак, 06 септембар 2012 10:58

Касније се број заинтересованих проширио. У Сочију је 16. септембра 2011. потписана сагласност о расподели акција у пројекту "South Stream Transport AG": 50 одсто је добио "Гаспром", 20 одсто италијански ЕНИ и по 15 одсто немачка група БАСФ (Wintershall Holding GmbH) и француски ЕДФ.

Пре тога заменик директора "Гаспрома" Александар Медведев је саопштио да се почетак градње гасовода помера с првог квартала 2013. на децембар 2012.

Гас ће у "Јужни ток" улазити из јединственог интегрисаног система за транспорт гаса у Русији, а ресурсна база је руски гас из Средње Азије (где га добија "Гаспром") и Казахстана (где га добија ЕНИ). Од транспортне станице "Береговаја" (Краснодарски крај, Новоросијск) гасовод иде по дну Црног мора до компресорске станице у бугарском граду Варни. Дужина подморског дела је око 900 километара, дубина два километра.

Капацитет гасовода "Јужни ток" прво је процењиван на 30 милијарди кубних метара годишње, да би на крају капацитет био увећан до 63 милијарде кубних метара. Обим инвестиција потребних за изградњу "Јужног тока" колебао се између 8 и 24 милијарде евра.

ТЕШКИ ПРЕГОВОРИ: Када је 2007. била донета одлука о изградњи "Јужног тока", запретила је опасност да се ЕУ, која подржава "Nabucco" као свој пројекат, не сагласи са изградњом на својој територији "Јужног тока", мада је неколико земаља ушло у оба пројекта.

Јужни ток - део велике енергетске геополитичке игре

Пише: Милан Милошевић

четвртак, 06 септембар 2012 10:58

